

**Procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia
krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego**

Pracownicy Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 7 w Gliwicach zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu, o możliwości popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego, wskazane w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny. Dotyczy przestępstw, takich jak: zgwałcenie, wymuszenie czynności seksualnej, seksualne wykorzystanie niepełnoletniości lub bezradności, seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia, elektroniczna korupcja seksualna małoletniego, propagowanie pedofilii, prezentowanie treści pornograficznych, zmuszanie do uprawiania prostytucji, stręczycielstwo, sutenerstwo). Kto w związku z wykonywaną pracą pozyskał informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o tym Policję lub prokuraturę oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Występowanie pojedynczego symptomu nie zawsze mówi o tym, że dziecko doświadcza przemocy. Jeśli jednak symptom powtarza się, bądź występuje ich kilka równocześnie, z dużym prawdopodobieństwem możemy określić, że mamy do czynienia z krzywdzeniem dziecka.

Zachowania dziecka, które powinny zwrócić uwagę każdego pracownika placówki:

- dziecko ma widoczne obrażenia ciała: siniaki, otarcia, poparzenia, ugryzienia, złamania itd. których pochodzenie trudno jest wyjaśnić,
- podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niespójne, niemożliwe itp. małoletni zmienia je w trakcie wypowiedzi,
- dziecko mówi o przemocy opowiada o sytuacjach, których doświadcza,
- zauważa się niechęć dziecka do udziału w zajęciach uwzględniających ćwiczenia fizyczne,
- dziecko nadmiernie zakrywa ciało, ubiera się nieadekwatnie do pogody i sytuacji,
- wzdryga się, gdy podchodzi do niego osoba dorosła,
- boi się rodzica/opiekuna prawnego, boi się powrotu do domu, celowo opóźnia powrót,
- dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone. Zachowuje się agresywnie,

samookalecza się,

- cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: ból głowy, brzucha, mdłości,
- moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach, na widok określonych osób,
- nastąpiła nagle i wyraźna zmiana zachowania,
- uczeń nagle zaczyna osiągać słabsze wyniki w edukacji w stosunku do swoich możliwości,

Niepokojące zachowania ze strony rodzica/prawnego opiekuna

Rodzic/opiekun prawny:

- podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje, lub odmawia wyjaśnienia przyczyn obrażeń dziecka,
- nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem dziecka,
- mówi o dziecku w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko (np.: używając określeń takich jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”),
- poddaje dziecko surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy, lub zbyt pobłażliwy, lub odrzuca dziecko,
- nie interesuje się losem i problemami dziecka,
- często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa dziecko,
- jest apatyczny, pogrążony w depresji,
- ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np.: reaguje nieadekwatnie do sytuacji, wypowiada się niespójnie,
- nie ma świadomości lub neguje potrzeby dziecka,
- przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem (na przykład podczas zabawy),
- nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie. Działania wspólne dyrekcji i pracowników szkoły

SCHEMAT INTERWENCJI W PRZYPADKU PODEJRZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA PRZEZ OSOBY TRZECIE, np. wolontariusze, pracownicy i inne osoby dorosłe, które mają kontakt z dzieckiem	
Podejrzewasz, że dziecko:	
<p>Doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego i / lub zagrożone jest jego życie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie - Zawiadom policję pod nr 112 lub 997 	<p>Jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie - Poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.
<p>Doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie - Zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko. 	<p>Doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie - Przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.
<p>Ważne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poinformuj rodziców/prawnych opiekunów, ➤ Zorganizuj wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. 	

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego. Działania wspólne dyrekcji i pracowników szkoły

SCHEMAT INTERWENCJI W PRZYPADKU PODEJRZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA PRZEZ RODZICA LUB OPIEKUNA PRAWNEGO	
Podejrzewasz, że dziecko:	
<p>Doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego i / lub zagrożone jest jego życie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie - Zawiadom policję pod nr 112 lub 997. 	<p>Jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.
<p>Doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun prawny dziecka jest niewydolny wychowawczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka - Porozmawiaj z rodzicem/opiekunem prawnym - Powiadom o możliwości wsparcia psychicznego i /lub materialnego - W przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna prawnego powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej. - Równolegle złóż do sądu rodzinnego wnioski o wgląd w sytuację rodziny. 	<p>Doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka - Przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem prawnym podejrzanym o krzywdzenie - Powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego - W przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna prawnego lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej, złóż wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny.

Procedura postępowania w przypadku otrzymania informacji o wykorzystywaniu seksualnym dziecka w środowisku rodzinnym

Symptomy wykorzystania seksualnego dzieci

Oznaki wykorzystywania seksualnego dzieci są bardzo zróżnicowane z czego wynika, że nie można mówić o zespole dziecka wykorzystywanego czy zbiorze objawów świadczących o wykorzystywaniu. Nie ma objawów, które pozwoliłyby jednoznacznie i z całkowitą pewnością rozpoznać przypadek wykorzystywania seksualnego dziecka. Objawy w dużej mierze zależą od dziecka. U niektórych dzieci pewne symptomy występują od samego początku, podczas gdy u innych mogą się one pojawić na późniejszym etapie życia, nawet długo po ustaniu wykorzystania. Z tego powodu pracownicy powinni pamiętać, że brak objawów nie oznacza, iż dziecko nie padło ofiarą wykorzystywania.

Należy jednak zwrócić uwagę m.in. na:

- powtarzające się infekcje dróg moczowych,
- trudności w chodzeniu lub siedzeniu,
- poplamione lub podarte ubranie (bez wiarygodnego wyjaśnienia),
- skarżenie się dziecka na ból,
- stan zapalny lub swędzenie okolic intymnych,
- ból przy oddawaniu moczu,
- mimowolne moczenie się,
- urazy zewnętrznych narządów płciowych lub okolic odbytu,
- bóle głowy, /brzucha, nadpobudliwość.

Działania pracownika w związku z podejrzeniem wykorzystywania seksualnego:

- zapewnij dziecku, że mu wierzysz,
- zachowaj spokój, zadbaj o komfortowe i bezpieczne miejsce, w którym będziesz mógł z dzieckiem spokojnie porozmawiać,
- zapewnij dziecku wsparcie, powiedz dziecku, co będzie się działo po wyjawieniu informacji,
- natychmiast powiadom dyrektora lub koordynatora,
- zachowaj dyskrecję,

Jeśli dziecko nie ujawniło wykorzystywania seksualnego wprost, ale jego wypowiedzi lub zachowania budzą niepokój, że przeżywa trudności lub problemy, nauczyciele powinni się starać:

- zapewnić dzieciom przestrzeń do rozmowy o tym, że dzieci i dorośli mają problemy

oraz że warto wtedy zwracać się o pomoc,

- stworzyć okazję do indywidualnej rozmowy o sprawach, które mogą martwić dziecko,
- zamiast narzucać dziecku rozmowę, należy budować z nim relację i dawać mu przestrzeń, tak by wiedziało, że kiedy tylko będzie tego potrzebować, może powiedzieć o swoich problemach i poprosić o pomoc,
- uważnie obserwować zmiany w funkcjonowaniu dziecka.

Ważne, aby dyskretnie przyglądać się dziecku i obserwować potencjalne sygnały zagrożenia.

Zalecana jest również komunikacja z innymi instytucjami mającymi kontakt z dzieckiem w celu wymiany informacji.